

Tóth Tünde

Csendet a zaj diktatúrájában

A nagyböjt valódi értelméről, az imádság mélységéről, a közösség megtartó erejéről, a hit mai kihívásairól beszélgettünk Balga Zoltán atyával, valamint arról, miért kulcsfontosságú az anyanyelv a hit megélésében. Egy évtizede szolgálja a prágai magyar katolikus közösséget. Gondolatai egyszerre szembesítenek és reményt adnak. Azt mondja, a zajos világ közepén is létezik tiszta forrás, csak meg kell találnunk.

Fotó: Katona Tamás

A nagyböjtöt ma sokan félreértik. Egyre inkább diétaként, önfegyelmi gyakorlatként tekintenek rá, miközben annak lényege sokkal mélyebb. A böjt ugyanis nem pusztán az ételről való lemondást jelenti, hanem egy tágabb lelki utat – mondja Balga Zoltán atya, aki szerint a böjt értelmét az egyház hagyománya világosan kijelöli. Három pilléren nyugszik, az imádságon, az alamizsnán és az önmegtagadáson.

A probléma ott kezdődik, hogy a modern ember hajlamos leszűkíteni a böjtot pusztán az ételről való lemondásra. Lemondunk édességről, húsról vagy alkoholoról, ami önmagában nem értéktelen, sőt, egy jóléti társadalomban valódi önfegyelmet is jelenthet. De ha nincs mögötte lelki tartalom, akkor nem teljesíti a küldetését, figyelmeztet az atya. A böjt igazi értelme az, hogy kilépjünk a komfortzónánkból és közelebb kerüljünk Istenhez.

Ehhez azonban elengedhetetlen a csend, és éppen ez az, amitől a mai ember leginkább tart.

– Nem merünk csendben lenni. Az autóban rádió szól, utazás közben podcastot hallgatunk, folyamatosan zaj vesz körül bennünket. A zaj diktatúrájában élünk. A csend azonban nem üres, a csendben megszólal a lelkiismeret. Aki csendben van, az hallani fog és ettől félünk – teszi hozzá.

A nagyböjt éppen ezért arra hív, hogy szembenézzünk önmagunkkal. Nem véletlen, hogy ebben az időszakban sokkal többen keresik a gyónás lehetőségét.

– Valamit megért az ember – mondja Balga Zoltán atya. Aki megáll, aki csendben tud lenni, az felismeri, hogy Isten közelségében van az igazi béke.

Miatyánk

Az imádság ebben a folyamatban kulcsszerepet játszik. Amikor a tanítványok megkérték Jézust, hogy tanítsa meg őket imádkozni, a Miatyánkot adta nekik. Ez az ima azonban sokkal mélyebb annál, mint elsőre gondolnánk.

– Ez egy közösségi ima. Nem az én, hanem a mi áll a középpontban. Egy individualista világban ez radikális üzenet. A Miatyánk minden sora kapcsolatot teremt Istennel és egymással. Már a megszólítás is bensőséges, az Abba kifejezés inkább apukát jelent, mint távoli, fenséges istenséget. Ez egy nagyon mély kapcsolat – mondja a prágai magyarok lelkipásztora.

Fotó: Katona Tamás

A valódi imádság azonban nemcsak szöveg. Sokszor éppen a kimondatlan kérdésekben válik a legmélyebbé. Egy házasság nehézségei, egy kamasz gyerek problémái, egy élethelyzet kilátástalansága azok a pillanatok, amikor az ember igazán őszintén fordul Istenhez.

– Amikor ezeket a kérdéseket megfogalmazzuk, az már önmagában ima. Ugyanakkor az imádság nem merülhet ki a kérdésben. Legalább ilyen fontos a hála és az Isten nagyságának felismerése. Mielőtt kérünk, tanuljuk meg Istent Istenként kezelni – fogalmaz az atya, hozzátéve, hogy a Miatyánk szerkezete is ezt tükrözi, előbb dicsőítés, aztán kérés. És még valami, az elfogadás. Mindig oda kell tenni, hogy legyen meg a te akaratod. Ez nem könnyű, különösen akkor nem, amikor az élet nehézségeket hoz. Mégis, az érett hit egyik jele éppen ez a bizalom. Ahogy az ember érik, egyre inkább látja az összefüggéseket és rájön, milyen sokszor volt jó, hogy nem azt kapta, amit kért.

A hit megélése

A hit azonban nemcsak a templomban élhető meg. Sőt, talán éppen a hétköznapiakban válik igazán valóságossá. Egy reggeli keresztvetés, egy rövid fohász, egy szeretetből végzett munka, ezek mind Isten jelenlétébe helyezik az életet.

– A konyha is lehet áldozati hely – mondja az atya, utalva arra, hogy a mindennapi tevékenységek, mint a főzés, is megszentelődhetnek. Ugyanakkor óva int a rutinszerű vallásosságtól. Jó a megszokás, de veszélyes is, figyelmeztet. Ha a hit gyakorlása automatizmussá válik, könnyen kiüresedik. A kihívás az, hogy mindig tudatosan, élő módon éljük meg. Ez a felismerés összefügg az egyház mai helyzetével is. Balga Zoltán szerint Európában egy korszak éppen véget ér, a tömegvallásosság ideje lejárt.

– Az egyház zsugorodik, de jól zsugorodik. A hangsúly a hiteles, kisközösségi formákra kerül át. Ez a folyamat ugyan fájdalmas, de egyben megtisztulás is. Minden a helyére kerül – fogalmaz. A felesleges, megszokásból fennmaradt elemek eltűnnek, és egy letisztultabb, hitelesebb közösségi élet jön létre. Ennek jelei már láthatók, például Franciaországban egyre több felnőtt kéri a keresztséget tudatos döntés alapján, idén húszezer ember keresztelkedik majd meg.

A prágai magyar katolikus közösség is ilyen kisközösségeként működik. Tagjai gyakran nagy áldozatot hoznak, hiszen van, aki egy órát utazik a szentmisére, majd ugyanennyit haza.

– Ez óriási felelősség. A közösségnek ezért nemcsak liturgiát, hanem élményt, kapcsolódást is kell adnia. A közös kávézások, beszélgetések, programok mind hozzájárulnak ahhoz, hogy a közösség valóban élő legyen. Ez különösen fontos egy nagyvárosban, ahol az ember könnyen elszigetelődik. A háború elől menekülő kárpátaljai magyar családok befogadása is ezt bizonyította, a közösség gyorsan reagált, segített, összefogott – mondta Balga Zoltán, aki arra is felhívja a figyelmet, hogy a közösséghez tartozás egyik kulcsa az anyanyelv.

– Szívvel szeretnék jelen lenni, ehhez az kell, hogy úgy imádkozzam, ahogy otthon tanultam. Az anyanyelv nemcsak kommunikációs eszköz, hanem identitás is. Különösen idegen környezetben felértékelődik.

Ez azonban komoly kihívásokkal jár. A vegyes házasságok, az idegen nyelvi közeg, az oktatási rendszer mind hatással vannak a nyelvhasználatra és ezzel együtt a vallási identitásra is. Ez egy nagyon nehéz kérdés, ismeri el az atya, aki szerint tudatos döntésekre van szükség. Saját prágai küldetését sem látta mindig egyértelműnek. Kezdetben havi egy szentmisére kapott

felkérést, ma pedig élő plébániai közösséget vezet, kollégiummal, programokkal, kiterjedt kapcsolatrendszerrel.

– Az idő igazolta, hogy szükség van erre. A közösség életének egyik titka, hogy nem erőltetnek rá semmit, mert ami isteni eredetű, az működni fog – vallja. A kezdeményezések jönnek, alakulnak, néha elhalnak, máskor megerősödnek. A közösség egy élő organizmus, amely organikusan fejlődik.

És hogy hogyan találhatjuk meg a tiszta forrást ebben a zajos világban?

– A forrás maga az Isten. De ehhez utat kell taposni. Időt kell adni magunknak, hogy elcsendesedjünk, hogy jelen legyünk. Ha nem járjuk ki az utat a forráshoz, egyszer csak nem találunk oda – mondja egy gyermekkori emléket felidézve. A forrás ott van, de rajtunk múlik, hogy visszatalálunk-e hozzá. A nagyböjt és a húsvét talán éppen erre ad lehetőséget.

Az írás megjelent a Magyar7 2026/14.-15. számában.